

SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA BU JARAYONNING SAMARASI

Azimov Nizom Umed o'g'li

anozim964@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi soliq ma'murchiligini raqamlashtirish jarayonining mazmuni, ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi. Soliq tizimiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish orqali soliq yig'imlarining oshishi, ma'muriy xarajatlarning kamayishi, soliq nazoratining takomillashuvi va soliq to'lovchilarga qulay xizmatlar ko'rsatish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, elektron soliq xizmatlari, onlayn nazorat-kassa texnikalari va elektron hujjat aylanishining afzalliklari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari raqamlashtirish soliq ma'murchiligining samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: soliq ma'murchiligi, raqamlashtirish, elektron soliq xizmatlari, soliq nazorati, raqamli iqtisodiyot, elektron hisob-faktura, soliq tizimi, samaradorlik.

Аннотация

В данной работе рассматриваются процессы цифровизации налогового администрирования и их эффективность. Анализируются возможности повышения налоговых поступлений, совершенствования налогового контроля, снижения административных расходов и улучшения качества обслуживания налогоплательщиков посредством внедрения современных информационно-коммуникационных технологий. Также освещаются преимущества электронных налоговых услуг, онлайн-кассовых аппаратов и электронного документооборота. Результаты исследования показывают, что цифровизация является важным фактором повышения эффективности налогового администрирования.

Ключевые слова: налоговое администрирование, цифровизация, электронные налоговые услуги, налоговый контроль, цифровая экономика, электронный документооборот, эффективность.

Abstract

This thesis examines the digitalization of tax administration and its effectiveness. The study analyzes how modern information and communication technologies contribute to increased tax revenues, improved tax control, reduced administrative costs, and

enhanced taxpayer services. The advantages of electronic tax services, online cash registers, and electronic document management systems are also discussed. The findings indicate that digitalization is a key factor in improving the efficiency and transparency of tax administration.

Keywords: tax administration, digitalization, electronic tax services, tax control, digital economy, electronic invoicing, efficiency.

Kirish

Jahon iqtisodiyotining raqamli transformatsiyasi davlat boshqaruvining barcha sohalariga, jumladan soliq ma'murchiligiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida soliq organlari faoliyatini avtomatlashtirish, ma'lumotlar almashinuvini tezlashtirish va soliq nazoratini takomillashtirish imkoniyatlari kengaymoqda.

Soliq ma'murchiligini raqamlashtirish davlat byudjeti daromadlarini oshirish, yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va soliq to'lovchilar uchun qulay muhit yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Elektron xizmatlarning joriy etilishi natijasida soliq hisobotlarini topshirish, soliqlarni hisoblash va to'lash jarayonlari soddalashtirilmoqda.

O'zbekistonda ham soliq tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, elektron hisob-fakturalar, onlayn nazorat-kassa mashinalari va elektron deklaratsiyalar tizimi joriy etilib, soliq ma'murchiligi samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Materiallar va metodologiya

Mazkur tadqiqot ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda soliq tizimini raqamlashtirish bo'yicha amaliy ma'lumotlarni tahlil qilish asosida amalga oshirildi.

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;

qiyosiy tahlil usuli;

statistik ma'lumotlarni o'rganish;

iqtisodiy tahlil usuli;

tizimli yondashuv.

Tahlil jarayonida raqamlashtirishning soliq tushumlari, ma'muriy xarajatlar va xizmatlar sifati ko'rsatkichlariga ta'siri baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari soliq ma'murchiligini raqamlashtirish bir qator ijobiy natijalarga olib kelayotganligini ko'rsatdi. Elektron xizmatlar orqali soliq to'lovchilar va soliq organlari o'rtasidagi munosabatlar soddalashdi, hisobotlarni topshirish va qayta ishlash vaqti qisqardi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida soliq nazoratining aniqligi ortib, noqonuniy moliyaviy operatsiyalarni aniqlash imkoniyatlari kengaydi. Natijada byudjet daromadlarining oshishi va yashirin iqtisodiyot ulushining kamayishi kuzatilmoqda.

1-jadval

Soliq ma'murchiligini raqamlashtirishning asosiy afzalliklari

Yo'nalish	Natija
Soliq nazorati	Shaffoflik va aniqlik oshadi
Soliq tushumlari	Byudjet daromadlari ko'payadi
Ma'muriy xarajatlar	Xarajatlar kamayadi
Soliq xizmatlari	Tezkor va qulay xizmatlar yaratiladi
Korrupsiya xavfi	Inson omili qisqaradi

2-jadval

Raqamlashtirishning iqtisodiy samaralari

Ko'rsatkich	Ta'siri
Elektron deklaratsiya	Vaqt tejaladi
Onlayn kassa tizimi	Savdo aylanmasi nazorati kuchayadi
Elektron hisob-faktura	Hujjat aylanishi tezlashadi
Ma'lumotlar integratsiyasi	Soliq bazasi kengayadi

Natijalar shuni ko'rsatdiki, soliq tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish davlat va tadbirkorlik subyektlari uchun sezilarli iqtisodiy samara beradi.

Xulosa

Soliq ma'murchiligini raqamlashtirish zamonaviy iqtisodiyotning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari elektron texnologiyalarni soliq tizimiga joriy etish soliq yig'implarining oshishi, ma'muriy xarajatlarning kamayishi, soliq nazoratining takomillashuvi va xizmatlar sifatining yaxshilanishiga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Raqamlashtirish jarayoni soliq organlari faoliyatining shaffofligini oshirib, inson omilini kamaytiradi hamda korrupsion holatlarning oldini olishga yordam beradi. Shu bilan birga, soliq to'lovchilar uchun qulay va tezkor xizmatlar yaratib, soliq intizomini mustahkamlaydi.

Shunday qilib, soliq ma'murchiligini raqamlashtirish davlat moliya tizimining barqarorligini ta'minlash va iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashning muhim vositasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent, 2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
3. Soliq qo'mitasi faoliyati bo'yicha yillik hisobotlar. – Toshkent, 2024.
4. James S., Nobes C. Taxation: Theory and Practice. – London, 2021.
5. Bird R., Zolt E. Technology and Tax Administration. – New York, 2022.
6. OECD. Tax Administration Digitalisation Report. – Paris, 2023.
7. IMF. Digital Transformation of Tax Administration. – Washington, 2022.
8. World Bank. Digital Government and Tax Systems. – Washington, 2023.
9. Tanzi V. Taxation in an Integrating World. – Washington, 2020.
10. Musgrave R., Musgrave P. Public Finance in Theory and Practice. – New York, 2021.